

شماره ۲

غدير

تحلیلی بر رویداد سرنوشت ساز
اعلام ولایت امیرمؤمنان علی علیه السلام در غدیر خم

■ دوشنبه ■ ۱۹ تیر ۱۴۰۲ ■ ۲۱ ذی الحجه ۱۴۴۴ ■ ۱۰ جولای ۲۰۲۳

■ ویژونامه «افق حوزه» به مناسبت عید سعید غدیرخـم

آیت‌الله‌العظمی جوادى آملی

دینِ منهای ولایت و غدیر می‌شود سقیفه!

واقعه تاریخی غدیر را ۱۱۰ نفر از صحابه و ۹۸ نفر از تابعان نقل کرده‌اند که نام آنان در منابع اهل سنت ثبت است. روایان حدیث غدیر در قرن‌های بعد نیز فراوان بودند. ۳۶۰ نفر از عالمان اهل سنت این حدیث را در کتاب‌های خود ثبت و گروه فراوانی به صحت و استواری آن اعتراف کرده‌اند. برخی نیز درباره حدیث غدیر، کتب مستقلی نگاشته‌اند. دانشمندان شیعه نیز درباره حادثه جهانی غدیر کتب ارزنده‌ای نگاشته‌اند که جامع‌ترین آن‌ها کتاب الغدیر اثر علامه مجاهد امینی رحمته الله است. متن پیش رو، حاصل سخنرانی‌های آیت‌الله‌العظمی جوادى آملی در موضوع غدیر می‌باشد که برش‌هایی از آن تقدیم می‌گردد.

آیت‌الله‌العظمی جوادى آملی

دینِ منهای ولایت و غدیر می‌شود سقیفه!

کرد، اول اقرار گرفت: ﴿أَلَسْتُ أَوَّلَىٰ بِكُمْ مِنْ أَنفُسِكُمْ؟﴾ همه گفتند: بله؛ سپس این آیه سوره مبارکه «احزاب» را خواندند؛ چون دارد: ﴿الَّذِي أَوَّلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ﴾، بعد وجود مبارک حضرت تمام‌قد گفت که «مَنْ كُنْتُ مُؤَلَّاهُ فَهَذَا عَلَىٰ مُؤَلَّاه» که در اسلام این جریان، دومی ندارد. دلیل این کار اهمیت مسأله است و کل اسلام هم به‌همین وابسته است؛ کل اسلام به شمشیر کسی وابسته است که «أَصْرَبُهُ عَلَىٰ لَعْنَتِي يَوْمَ الْخُذْذِقِ تَعْدِلُ عِبَادَةُ الثَّقَلَيْنِ». آنها که می‌گویند: دعا کنید ما شهید بشویم! به آنها می‌گویم: دعا می‌کنیم، آنچه خیر است، خدا به شما بدهد! خیلی از افرادند که فتحشان بالاتر از شهادتشان است. سز اینکه گاهی فتح بالاتر از شهادت است، همین جریان حضرت امیر علیه السلام است که «لَصْرَبَةُ عَلَىٰ لَعْنَتِي يَوْمَ الْخُذْذِقِ تَعْدِلُ عِبَادَةَ الثَّقَلَيْنِ». حضرت شهید هم شد، نهج‌البلاغه هم دارد؛ اما این «تَعْدِلُ عِبَادَةُ الثَّقَلَيْنِ» نیست؛ آن روزی که عمروبن عبود آمد، اگر خدای ناکرده پیروز می‌شد، رسول‌خدا صلی الله علیه و آله و همه اینها را شهید می‌کرد و بساط اسلام جمع می‌شد. با آن شمشیر علیه السلام، این اسلام محفوظ ماند. حتی شهادت خود حضرت امیر علیه السلام هم، در کنار این سفره است؛ برای اینکه اگر اسلامی نمانده بود، شهادتی در کار نبود. بنابراین گاهی می‌شود که فتح، به‌مراتب بالاتر از شهادت باشد؛ مانند همین جریان که یک ضربت کل اسلام را حفظ کرد!!

برای ما جریان غدیر، ضروری مذهب ما و ضروری دین ماست؛ یعنی اگر کسی این مسأله را منکر بشود، مثل این است که قرآن را منکر شده است.

• **جریان غدیر نظیر جریان «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ» یک صحنه محققانه و عالمانه دقیق**

جریان غدیرخـم، یک امر توقیفی مسلم است؛ پیامبر صلی الله علیه و آله خلیفه خداست و خلیفه، کار مستخلف‌عنه را انجام می‌دهد. روی این مبنا، وجود مبارک رسول گرامی صلی الله علیه و آله درباره امیرمؤمنان علیه السلام مکرراً مسأله نصب

قابل ارزیابی است: یکی دعوت همگان به اسلام و ارائه ادله جهانی و دیگری، اداره جهان در کیفیت برخورد مسلمانان با اقوام و مللی که بر اثر قصور یا تقصیر اسلام را نپذیرفتند. بررسی آیاتی که اتحاد و انسجام را در سه سطح محلی، منطقه‌ای و بین‌المللی لازم دانسته و برای هر کدام حکم خاص صادر فرمود، شاهد گویای مدعای یادشده است. غدیر که ساخت امامت است، باید اتحاد و انسجام اسلامی در سطوح سه گانه مزبور را طراحی، برنامه‌ریزی و اجرا نماید تا دو نقل به‌جامانده از حضرت ختمی نبوت صلی الله علیه و آله، جهانی شدن اسلام را به هر دو منظر عرضه کنند.

• **همتایی قرآن و غدیر**

همتایی قرآن و غدیر که نماد عترت اطهار علیهم السلام است، در امور فراوانی است که بارزترین آنها حیات‌بخشی این دو نقل خواهد بود؛ زیرا درباره قرآن که عنصر اصلی دعوت حضرت ختمی نبوت صلی الله علیه و آله است، چنین آمد: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَهِ تَحْشُرُونَ﴾ و درباره امامت از حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله چنین رسید: «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ أَمَامَ زَمَانِهِ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً». جریان غدیر سلسله جنبان ولایت است؛ لذا اسامی مبارک امامان معصوم علیهم السلام حتی حضرت مهدی موجود موعود علیه السلام در احتجاج طبرسی رحمته الله یافت می‌شود. حیات برین انسان که حوزه کرامت به آن اختصاص دارد و قلمروی خلافت الهی مختص آن می‌باشد، با کوثر وحی و امامت تأمین می‌شود. سز تقابل بین زنده و کافر در آیه ﴿لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيُحِقِّ الْقَوْلَ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾، همین است و راز زنده‌دلی انسان به حکمت که در کلام نورانی امیرمؤمنان علیه السلام آمده است که «...الحکمه الّتی هی حیات للقلب المیت وبصر للعين العمیاء...»، همین خواهد بود؛ چنان‌که آن‌حضرت در کلام دیگر فرمودند: «...احی قلبک بالموعظه».

• **غدیر تجلی امامت**

اهتمام به غدیر که تجلی امامت است، هم به‌لحاظ خود ولایت است که از اصول رصین و مرصوص مذهب است و هم به‌لحاظ شرط قبول توحید از یک‌سو و باب علم نبوت بودن از سوی دیگر است که آن دو، همانند معاد از اصول بی‌بدیل و اولی دین‌اند. امیرمؤمنان حضرت علی‌بن ابی‌طالب علیه السلام فرمود: «ان لّلا اله الا الله شروطاً وائین و ذرتی من شروطها» و آنچه از حضرت علی‌بن موسی‌الرضا علیه السلام در حدیث معروف «سلسله‌الذهب» یاد شده، مصداقی از اصل جامع ولایت است؛ به‌طوری‌که بدون اعتقاد به امامت اهل‌بیت عصمت علیهم السلام، نه توفیق توحید تام حاصل می‌شود و نه تحصیل علوم نبوی میسر خواهد بود... ممکن است، کسی ظاهراً بدون پذیرش امامت، به علوم صاحب رسالت دستبرد بزند؛ لیکن مالک آن علم نخواهد شد و دانش مسروق وی سودمند نمی‌باشد. آنکه باب علوم نبوت است، چنین فرمود: «...نحن الشعراء والاصحاب والبخزنت والابواب ولا توتی البیوت الا من ابوابها. فمن آتاهما من غیر ابوابها، سَمی سارقاً». اثر ضروری شرط توحید و باب علم بودن، این است که شخص غیرمعتقد به امامت معصومان علیهم السلام، وارد حصن آمن نشد و از امنیت، طرفی نخواهد بست؛ چنانچه وارد مدینه علم که همان مدینه فاضله الهی است، نمی‌شود و از «آیت محکمه» و «فریضت عادلّه» و «سنت قائمه» که تثلیث معهود نبوی و ولوی است، بهره نخواهد برد؛ هرچند مفاهیمی را به ذهن بسپارد؛ زیرا نه اجر رسالت را پرداخت، ﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِی الْقُرْبَى﴾ و نه به پایه اسلام ایمان آورد: «الکل شیء اساس و اساس الاسلام حینا اهل‌البیت».